

ARBETSMILJÖ
VERKET

**Bra arbetsmiljö
på väg**

Trafiksä – en ar

Många anställda har vägar och gator som sin arbetsplats. Förutom yrkesförarna rör det sig bland annat om hemtjänst- och hemsjukvårdspersonal, väktare, hantverkare och säljare.

Varje år dör cirka 50 arbetstagare i arbetet. En femtedel av alla arbetsolycksfall med dödlig utgång i Sverige är trafikolyckor. Att köra i jobbet är en arbetsmiljöfråga. Arbetsgivaren bär ansvaret för att minimera riskerna för ohälsa och olycksfall även för den del av arbetsmiljön som trafiken utgör. Det gäller oavsett om den anställde kör med företagets eller organisationens fordon, om tjänsteresorna sker med egen bil eller om cykel används.

kerhet betsmiljöfråga

Den här broschyren är tänkt att vara till hjälp och vägledning för att behandla trafiksäkerhetsfrågorna som en del i det systematiska arbetsmiljöarbetet och bygger bland annat på föreskriften om systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1.

Broschyren beskriver hur arbetsgivaren kan organisera arbetet för att förebygga riskerna för ohälsa och olycksfall i trafiken. Den innehåller också exempel på frågor som man kan behöva diskutera i sitt trafiksäkerhetsarbete och hur en trafiksäkerhetspolicy, som en del av arbetsmiljöpolicyen kan se ut.

En detaljerad lista över de punkter som en trafiksäkerhetspolicy kan innehålla får du på vår webbplats

www.av.se/amnessidor/transport

- Ungefär 500 personer dör varje år i trafikolyckor.
- 20 % av dessa dör i kollisioner med tunga fordon.
- 50 % av de bilister som omkom i personbilsolyckor använde inte bilbälte. Hälften av dem hade överlevt om de använt bilbälte.
- Endast 30 % av förare i tunga fordon använder bilbälte.
- Dåliga bromsar är en av de vanligaste anmärkningarna vid bilbesiktningen.
- Fler än 14 000 personer kör bil påverkade av alkohol eller droger varje dag.

Källa:
Vägverket

En trafikolycka kostar både lidande och pengar

För en anställd som skadas i trafiken innebär händelsen ofta ett stort lidande såväl psykiskt som fysiskt. Men olyckan leder också till stora kostnader för arbetsgivaren och för samhället.

Några faktorer som spelat in har visat sig vara stress, dåligt fordonsunderhåll, överlast, dåligt säkrad last, långa arbetspass utan vila och alltför snävt tilltagna tidsmarginaler.

Vad är trafiksäkerhet?

Begreppet trafiksäkerhet kan innefatta mycket, men det handlar i grunden om kunskaper och attityder. Det innefattar även utvilade, alkohol- och drogfria förare som kör med krocksäkra och väl underhållna fordon med bra däck. Det handlar också om att använda bilbälte, köra lagligt och anpassa hastigheten efter omständigheterna.

Arbetsgivarens ansvar

Alla arbetsgivare ska bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Detta kan bland annat resultera i en trafiksäkerhetspolicy. Policyn ska beskriva hur arbetsförhållandena i verksamheten ska vara för att ohälsa och olycksfall ska förebyggas.

Eftersom trafiksäkerhet är en arbetsmiljöfråga ska den behandlas som en sådan. Detta innebär att arbetsgivaren, i sin nuvarande arbetsmiljöpolicy eller i en särskild trafiksäkerhetspolicy, behöver göra

klart hur arbetet ska gå till för att åstadkomma en så god trafiksäkerhet som möjligt.

Det är också arbetsgivarens ansvar att se till att alla anställda känner till policyn och vad syftet med den är. Den som har tagit del av policyn har i sin tur ansvar för att följa den i det dagliga arbetet.

För att de anställda ska agera på ett säkert sätt är det viktigt att de både har motivation och kunskap. Policyn måste därför vara tydlig och lätt att förstå.

Så här går du tillväga:

1. Undersök arbetsförhållandena

- ➔ *Hur många kör i tjänsten?*
- ➔ *Håller de anställda hastighetsbegränsningarna?*
- ➔ *Använder alla bilbälte?*
- ➔ *Är alla nyktra och drogfria när de kör i tjänsten?*
- ➔ *Är de pigga och utvilade?*
- ➔ *Har personalen tillräcklig utbildning?*
- ➔ *Vad för slags fordon används?*
- ➔ *Används rätt fordon för uppgiften?*
- ➔ *Kör någon med egen bil i tjänsten?*
- ➔ *Tar vi in trafiksäkerhetsaspekterna vid inköp av fordon?*
- ➔ *Planeras arbetet så att personalen har tillräcklig tid för uppdraget och slipper stressa i trafiken?*
- ➔ *Vilka trafiksäkerhetsrisker medför alla tjänstemil?*
- ➔ *Har det inträffat några olyckor eller allvarliga tillbud?*

Detta är några av de frågor som utgör startpunkten för det fortsatta arbetet. Genom att kartlägga nuläget får arbetsgivaren och de anställda en god uppfattning om hur det fungerar på arbetsplatsen. Kartläggningen bildar underlag för en bedömning av vilka risker för olyckor eller ohälsa som finns.

Arbetsförhållandena behöver regelbundet undersökas och detta är arbetsgivarens ansvar. Det är därför i detta läge bra att ta fram rutiner som ger besked om när, hur och av vem undersökningarna ska göras.

2. Riskbedömning

När undersökningen av nuläget är gjord är det dags att bedöma de risker som framkommit vid kartläggningen. Även detta ska dokumenteras. Följande frågor kan ni ha hjälp av:

- Tänk om någon av de anställda skulle råka ut för en trafikolycka; vilka konsekvenser kan det få i form av långtidssjukskrivningar, mänskligt lidande, dödsfall etc?
- Hur många utsätts för riskerna i trafiken?
- Hur ofta och hur länge är arbetstagarna ute i trafiken?
- När är riskerna som störst (stress, mörker, vinterväglag etc.)?

Om ingen i verksamheten har tillräcklig kunskap för att bedöma riskerna ska företagshälsovården eller motsvarande sakkunnig hjälp anlitas utifrån.

3. Trafiksäkerhetspolicy

De risker som finns i verksamheten är en viktig utgångspunkt när trafiksäkerhetspolicyn ska tas fram. Genom policyn ska det ju gå att förstå vilka avsikter arbetsgivaren har när det gäller att minimera riskerna. Därför är det viktigt att arbetsgivaren, tillsammans med personalen går igenom verksamheten och bedömer eventuella risker innan policyn skrivs.

Så här kan en trafiksäkerhetspolicy se ut

Så här kan en trafiksäkerhetspolicy se ut

För att få en mer detaljerad lista över de punkter som en trafiksäkerhetspolicy kan innehålla kan du gå in på vår webbplats www.av.se/amnessidor/transport

Här nedan ges ett exempel på hur en trafiksäkerhetspolicy kan vara utformad. Alla punkter berör inte alla arbetsgivare men är exempel på saker som man kan fundera över och fatta beslut kring i sin policy.

Vårt företag strävar efter att minimera riskerna för att någon av våra anställda ska drabbas av ohälsa och olycksfall. Det innefattar även trafiksäkerheten. Vi har därför fastställt följande trafiksäkerhetspolicy:

Företaget följer regelbundet upp

att våra anställda håller hastighetsbegränsningarna, använder bilbälte, kör nyktra och drogfria samt pigga och utvilade,

verksamheten och inventerar och identifierar de risker som våra anställda utsätts för vid resor i tjänsten. Alla risker bedöms efter allvarlighetsgrad,

trafiksäkerhetspolicyn och uppdaterar den vid behov.

Våra anställda ska

alltid följa gällande hastighetsbegränsningar och övriga trafikregler,

alltid använda bilbälte, oavsett vilken typ av bil/buss som framförs,

alltid leva upp till vår alkohol- och drogpolicy, dvs. alltid vara nyktra och drogfria i tjänsten,

alltid vara pigga och utvilade när de kör i tjänsten,

ha den behörighet och den hälsa som krävs för att på ett trafik-säkert sätt köra i tjänsten,

genomgå en extra kontroll av de hälsfaktorer som påverkar trafik-säkerheten vid den årliga hälsokontrollen,

genomgå lastsäkringsutbildning vartannat år, om man framför tunga fordon med mer än 3,5 tons totalvikt,

alltid använda cykelhjälm när man cyklar i tjänsten.

Våra fordon

Personbilar har:

bältespåminnare som signalerar t. ex. med ett högt ljud om bältet inte används när motorn är påslagen,

en tjänstevikt mellan 1 000 – 1 800 kg,

trepunktsbälte på alla platser,

krockkuddar och bältessträckare på såväl förarplats som passagerarplats,

luftkonditionering.

Lätta lastbilar och tunga fordon har:

bältespåminnare som signalerar t. ex. med ett högt ljud om bältet inte används när motorn är påslagen,

luftkonditionering, (på bussar åtminstone på förarplatsen),

alkoholås,

ABS-bromsar,

krockkuddar och bältessträckare på såväl förarplats som passagerarplats.

Planering

Våra transporter planeras alltid så att vi inte bryter mot gällande lagstiftning. Vi tar också hänsyn till andra faktorer som påverkar tidsplanering och vägval, exempelvis raster, trafikproblem, mörkerkörning och dålig väderlek.

Vi utför aldrig uppdrag på ett sådant sätt att det kan leda till att vi bryter mot gällande lagstiftning och/eller vår policy.

Transporter med egen bil i tjänsten

För att få använda eget fordon i tjänsten ska det uppfylla samtliga punkter under rubriken ”personbilar” ovan.

Hyrbil

De bilar vi hyr uppfyller samtliga punkter under rubriken ”personbilar” ovan.

4. Åtgärder och handlingsplan

Genom undersökningen av nuläget och riskbedömningen ser arbetsgivaren och de anställda var riskerna finns och vad som behöver förbättras. Det som kan åtgärdas görs. Övriga åtgärder som fastställs i handlingsplanen bör vara tydliga, lätta att förstå, mätbara och tidsbestämda.

I handlingsplanen anges vad som ska göras, vem som ansvarar för att det blir gjort och när det ska vara klart.

5. Uppföljning

För att få reda på om åtgärderna blev som arbetsgivaren tänkt sig ska de kontrolleras. Minst en gång om året följs också hela arbetsmiljöarbetet upp. Det är viktigt att personalen får vara med vid uppföljningen. På så sätt skapas engagemang och delaktighet. Här är några punkter som bör ingå i den årliga uppföljningen:

- Har allt blivit åtgärdat?
- Lever företaget och de anställda upp till policyn?

- Gav policyn och åtgärderna önskat resultat?
- Har det inträffat några tillbud och olyckor?
- Följer vi våra uppsatta mål?
- Vilka stöd- och kontrollsystem behövs för att anställda ska kunna leva upp till policyn?
- Behöver något ändras i den riskbedömning vi gör?
- Behöver något ändras i trafik-säkerhetspolicyn?
- Följer arbetstagarna rutinerna och deltar aktivt i trafiksäkerhetsarbetet?

Uppföljningen kan göras på olika sätt. Kontroll av färdskrivardiagramblad, körjournaler, ruttplanering, tillbuds- och olycksrapportering etc. är bara några exempel på vad arbetsgivaren kan behöva gå igenom för att följa upp sin verksamhet. Uppföljningen ligger också till grund för arbetet med ständiga förbättringar.

Få igång det systematiska arbetsmiljöarbetet

Det här är vad som måste göras för att få igång ett fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete:

- Skaffa reglerna om systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1.
- Undersök arbetsmiljön tillsammans med personalen.
- Bedöm riskerna. Åtgärda omedelbart det som går.
- Gör en handlingsplan för det som inte går att åtgärda direkt.
- Skriv en arbetsmiljöpolicy.
- Följ upp.
- Utred olycksfall, sjukdomar och allvarliga tillbud.

Anmäl trafikolyckor till Arbetsmiljöverket!

Arbetsgivaren har skyldigheten att själv utreda de fall där någon arbetstagare råkat ut för ohälsa eller olycksfall i arbetet, samt om något allvarligt tillbud inträffat.

Arbetsgivaren ska underrätta Arbetsmiljöverket när:

- ett olycksfall eller någon annan skadlig inverkan i arbetet har lett till dödsfall,
- ett olycksfall eller någon annan skadlig inverkan i arbetet har lett till en svårare personskada,
- ett olycksfall eller någon annan skadlig inverkan i arbetet drabbat flera anställda,
- ett tillbud i arbetet inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa.

Anmälan ska ske omedelbart, helst per telefon, till det distrikt där arbetsstället ligger.

Skador under resor till och från arbetet ska bara anmälas till Försäkringskassan, men för skador och tillbud vid resor i arbetet, till exempel transporter, kundbesök, eller resor mellan arbetsställen, gäller också skyldigheten att underrätta Arbetsmiljöverket. Det som ska anmälas är till exempel trafikolyckor där bara plåtskador uppstått men ingen personskada. Trafikolyckor med personskada ska också anmälas. Det är också bra att tänka på att ett tillbud i trafiken kan ha inneburit allvarlig fara för liv och hälsa, även om ingen blev skadad eller det blev lindriga skador på bara en person.

Tillbud

När ett olycksfall inträffar har det vanligtvis redan skett flera tillbud. Ofta är det samma bakomliggande faktorer och liknande händelseförlopp.

För att undvika olycksfall är det viktigt att kunskapen om de inträffade tillbudena tas tillvara. Alla arbetstagare som är med om ett tillbud bör rapportera det till sin arbetsgivare, även om den anställde upplever det som klumpighet eller tycker sig gjort fel.

Arbetsgivaren behöver informera sina anställda om varför det är så viktigt med tillbudsrapportering – att det inte är menat att kritisera eller peka ut någon enskild, utan för att upptäcka de risker som kan leda till skador.

För att fånga upp tillbudena behöver arbetsgivaren ha ett system för rapportering. Systemet bör vara utformat så att det är lätt för de anställda att använda och lätt för arbetsgivaren att sammanställa. Ett krångligt system kan innebära att tillbudena inte rapporteras och det blir svårt att förebygga risker för att olyckor ska inträffa.

Telefonnummer till distrikten

Falun

(Dalarnas och Gävleborgs län):
023-457 00

Göteborg

(Västra Götalands och Hallands län):
031-743 72 00

Härnösand

(Västernorrlands och Jämtlands län):
0611-885 00

Linköping

(Östergötlands och Södermanlands län):
013-37 08 00

Luleå

(Norrbottens län):
0920-24 22 60

Malmö

(Skåne län):
040-38 62 00

Stockholm

(Stockholms, Uppsala och Gotlands län):
08-475 01 00

Umeå (Västerbottens län):

090-17 07 00

Växjö (Kronobergs, Blekinge,

Jönköpings och Kalmar län):
0470-74 80 00

Örebro

(Örebro, Värmlands och Västmanlands län):
019-21 95 00

Beställ våra regler, böcker och fler exemplar av den här kostnadsfria broschyren från vår webbshop på www.av.se eller från:

Arbetsmiljöverkets publikationsservice

Box 1300, 171 25 Solna Telefon: 08-730 97 00 Fax: 08-735 85 55
E-post: publikationsservice@av.se

Vägverket

**ARBETSMILJÖ
VERKET**

Arbetsmiljöverket ADI 578